

## Рецензия

от доц. д-р Мария Енчева Мутафова, преподавател в Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград, Философски факултет, Катедра Психология

За дисертационен труд на тема: “Взаимовръзка между говоренето на себе си (вътрешния монолог) като когнитивен стил, екипните роли и екипната кохезия при 16-18 годишни гръцки волейболисти“ на Ставрула Василиос Румбу, докторант от редовна форма на обучение на английски език към катедра „Психология“ на Философски факултет към ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград.

Представена е дисертация на английски език, актуална и ценна за практиката. Дисертационният труд е с обем 183 страници. Съдържа: шест глави (включително уводна глава, изводи и заключение), приноси, литература и приложения. Включени са 67 таблици и 14 фигури. Библиографията включва 824 заглавия на латиница.

Теоретични постановки и данни от психологични изследвания на видни автори са представени (цитирани в текста и литературата) в първа уводна глава при разглеждането на значимостта на изследваната проблематика. Особено внимание е обърнато на факта че в дисертацията се аргументира как да се подпомагат онези младежи, които инвестират изобилни усилия, време и енергия, но не успяват да постигнат успеха, който желаят и как да се помогне на мениджърите, треньорите и спортистите да подобрят ефективността на екипа като решат колко голяма стойност би имало да се съсредоточат върху определени елементи като самостоятелно говорене, сплотеност и отборни роли като : а) се установи характеристиките на екипната кохезия и вътрешния монолог (говоренето на себе си) по отношение на пола, възрастта и екипната роля (позиция); б) се допринесе за изграждане на представа за ефектите от говоренето на себе си, кохезията и екипните роли, свързани с успешното представяне на отбора; в) се насърчи холистичен възглед за отборните роли във волейбола; г)

формулират препоръки за създаване на екипи от младежи с високи резултати в своето представяне.

Прецизирани са основните термини в дисертационния труд.

Втора глава съдържа различни теоретични концепции, обединени в няколко тематични групи: А, Б, В и Г.

Тематична група А разглежда когнитивни стилове и стилове на учене. Посочват се дефиниции на понятието „стил“. Представят се концепции на различни автори за същността на когнитивния стил и за видове когнитивни стилове. Сравняват се когнитивен стил и стил на учене. Представени са възможни подходи за измерване на когнитивен стил.

Тематична група Б представя екипния конструкт и ролевият концепт. Представени са типологии на екипи, включително на спортни отбори и ролеви таксономии. Екипните роли са в спортен контекст, като се обръща внимание на ролево възприемане в спорта.

Тематична група В е посветена на когнитивните процеси в екипа и представянето на екипа. Включени са раздели за ефективността на екипа, транзакционни, афективни и мотивационни процеси в екипа, норми на екипа като група, възможности за оценяване на процесите в екипа. Когнитивните процеси са свързани с преработване и запаметяване на информация, целеполагане, критично мислене, вземане на решения и решаване на проблеми.

Тематична група Г представя елементите на изследването в едно цяло – кохезия и специално кохезия в младежките спортове, говорене на себе си (вътрешен монолог), екипни роли (специално отборни роли във волейбола).

В трета глава е разработена методологията на изследването.

Целта на изследването е да се проучи дали съществува връзка между екипните роли, кохезията и говоренето на себе си (вътрешния монолог) при 16-18 годишни гръцки волейболисти и да се открие каква е посоката и интензивността на тази потенциална взаимовръзка.

Задачите на изследването са прецизирани.

Хипотезите на изследването (на основата на теориите на Belbin (1981) за екипните роли, концептуалния модел на Carron (1982) за кохезията и концептуализацията на Hardy (2006) за вътрешния монолог (говоренето на себе си)) са:

Нулева хипотеза 0: Няма взаимовръзки между кохезията (свързана със задачите и социална) и вътрешния монолог (говоренето на себе си) при гръцки младежи – волейболисти, нито диференциация по екипни роли, или други социално – демографски различия в кохезията и вътрешния монолог.

Алтернативна хипотеза 1: Кохезията (обща, свързана със задачите и социална) при младежи-волейболисти е диференцирана от ролите в екипа.

Алтернативна хипотеза 2: Кохезията (обща, свързана със задачите и социална) при младежи-волейболисти е свързана с говоренето на себе си / вътрешния монолог (позитивен или негативен).

Алтернативна хипотеза 3: Говоренето на себе си / вътрешният монолог (позитивен или негативен) при младежи-волейболисти е диференциран от ролите в екипа.

Алтернативна хипотеза 4: Кохезията (обща, свързана със задачите и социална) при младежи-волейболисти е диференцирана от някои социално – демографски характеристики като например различия по пол; възрастови различия; различия, свързани с периода на спортуване; различия, в зависимост от броя спортни състезания, в които са участвали атлетите.

Алтернативна хипотеза 5: Говоренето на себе си / вътрешният монолог (позитивен или негативен) при младежи-волейболисти е диференциран от някои социално – демографски характеристики като например различия по пол; възрастови различия; различия, свързани с периода на спортуване; различия, в зависимост от броя спортни състезания, в които са участвали атлетите.

В изследването участват 168 младежи (на възраст 16-18 години) от младежката школа в Арголида, която е регионален център в Гърция.

Практически обосновано и компетентно докторантката Ставрула Василиос Румбу използва подходящ методически инструментариум и получените резултати, обработени с програма SPSS са коментирани коректно и ценни за практиката.

В четвърта глава е реализиран систематизиран анализ на възможните връзки между самостоятелното говорене на себе си (вътрешния монолог), кохезията и отборни роли - като определящи съставки на атлетичното представяне сред младежите волейболисти.

В пета глава сполучливо са представени коментари на получените резултати. Получените резултати от изследването са допринесли към съществуващата спортна литература заедно с редица предизвикателства в областта на научните изследвания. Ефективно сплотените екипи в условия на високи изисквания могат да бъдат улеснени от използването на подходящ тип говорене на себе си. Процесът на изграждане на екип, който се отнася до насърчаването на разширено усещане за обединение, култивира съгласуваност между членовете на екипа и може потенциално да се използва като средство за повишаване на сближаването сред подрастващите спортисти.

В шеста глава са представени изводи и приноси на дисертационния труд.

Изводите от изследването подкрепят алтернативните хипотези, като свързват сплотеността на екипа, ролите на отбора и конструкта говорене на себе си в младежките волейболни отбори. Представени са доказателства, подкрепящи връзката между ролите на екипа, говоренето на себе си, както и кохезията, функционираща в кръгообразен модел на взаимодействия.

Тази докторска дисертация е насочена към образователни и професионални приноси:

(а) към научното знание по отношение на взаимовръзката между екипни роли, сплотеност, както и говорене на себе си;

б) за насърчаване и вдъхновение на академични изследователи и професионалисти да подхождат към спортното представяне по по-холистичен път, като предоставят съвети, които могат да бъдат съобразени с конструкцията на екипа, като се набляга на такива стратегии, които ще подпомогнат комплекса от когнитивни, емоционални и поведенчески характеристики на спортистите;

в) относно науката за спортен коучинг, със способстването треньори / наставници / практики да насърчават разработването и прилагането на ефективни схеми за говорене на себе си на спортистите, както и да разработват новаторски техники, които могат да управляват когнитивните процеси и динамика на екипа, за да осигурят проспериращо спортно представяне;

г) относно науката за екипите, като се идентифицират начини и методи, които култивират екипна кохезия и вътрешен монолог, за да бъде постигнато успешно представяне на екипа;

д) за установяването на специфични инструменти за оценяване, съобразени със спортния контекст, които могат да помогнат на професионалистите да придобият конструктивна представа за детерминанти на успешното представяне на екипа;

е) за екипа, както и за науката за спортно треньорство, като се обърне внимание на важността на тренировъчното поведение и чрез улесняване на мениджърите на отбора, треньорите и капитаните да подобрят разбирането си за взаимодействията между съставните характеристики на ефективността на екипа, насочвайки ги да решат колко голяма стойност да дадат на формирането на екипността, като се съсредоточат върху специфични елементи като говорене на себе си, сплотеност и екипни роли;

ж) за прилагането на ефективни екипни интервенции, като например процеса на изграждане на екип, който се отнася до насърчаването на разширено усещане за обединение, което потенциално може да бъде използвано като средство за повишаване на кохезията сред спортистите;

(з) в областта на приложната спортна психология, чрез специализирани знания от когнитивната психология, методологията и оценяването.

Приложенията включват описание на някои методики за събиране на данни, формуляри за информирано съгласие, бланки от използваните методики и някои резултати от изследването.

Научните приноси са:

1. Адаптирани са два психологически въпросника за измерване на кохезия и говорене на себе си / вътрешен монолог при гръцки волейболисти – младежи.
2. Проучено е говоренето на себе си / вътрешния монолог като вид когнитивен стил и са установени неговите връзки с екипната кохезия.
3. Говоренето на себе си / вътрешния монолог и кохезията са диференцирани в съответствие с екипните роли / позиции във волейболните отбори.
4. Говоренето на себе си / вътрешния монолог и кохезията са диференцирани по отношение на някои социално-демографски фактори при млади гръцки волейболисти.

Дисертационният труд е задълбочен и съдържателен. Авторефератът отразява съдържанието му. Създадени са необходимите публикации.

В дисертацията се наблюдава липса на плагиатство.

Подкрепям дисертационния труд, с оглед на безспорните му достойнства и в заключение, предлагам на уважаемото Научно жури, докторантът от редовна форма на обучение на английски език Ставрула Василиос Румбу да придобие образователната и научна степен „Доктор“ в Област на Висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки, в Професионално направление: 3.2 Психология, в Научна специалност: Педагогическа и възрастова психология.

Дата: 15.05.2018 г.

Подпис:.....

(Доц. д-р Мария Мутафова)